

PROSTY JĘZYK NA UW



Zespół redakcyjny: Mateusz Gromulski, Anna Maria Kolczyńska, Zuzanna Pasikowska
Pod opieką prof. dr hab. Moniki Kresy

Spis treści



I. Narzędzia do upraszczania

1. Logios
2. Jasnopis
3. Proste Pismo
4. Chat GPT

II. Wieści ze świata prostego języka

1. Wydarzenia
2. Aktualności
3. Ciekawostki
4. Publikacje



prostyjezyk@uw.edu.pl



<https://zpj.iip.uw.edu.pl>



[Prosty_jezyk na UW](#)

Narzędzia do upraszczania tekstów

Jasnopis

Aplikacja Jasnopis powstała w ramach projektu naukowego SWPS „Mierzenie stopnia zrozumiałości polskich tekstów użytkowych (pozaliterackich)”. W badaniach uczestniczyło ponad 3000 osób. Na tej podstawie badacze ustalili cechy językowe, które wpływają na czytelność tekstu. Ocenili też, czy wykształcenie wpływa na rozumienie komunikatów.

Aplikacja ocenia trudność tekstu za pomocą trzech wskaźników:

- **poziomu trudności** (w skali od 1 do 7) – obliczanego na podstawie autorskiego wzoru wyprowadzonego z badań psycholingwistycznych;
- **indeksu FOG** – określającego, ile lat edukacji szkolnej potrzeba, aby zrozumieć dany tekst;
- **indeksu Pisarka** – uwzględniającego średnią długość zdań oraz liczbę wyrazów, które składają się z co najmniej czterech sylab.

Klasy trudności według Jasnopisu:

1	tekst dziecinnie łatwy	I-III klasa szkoły podstawowej
2	tekst bardzo łatwy	III-VI klasa szkoły podstawowej
3	tekst łatwy	VII-VIII klasa szkoły podstawowej
4	tekst nieco trudniejszy	wykształcenie średnie lub duże doświadczenie życiowe
5	tekst trudniejszy	studia licencjackie/inżynierskie
6	tekst trudny	studia magisterskie
7	tekst bardzo skomplikowany	doktorat lub specjalizacja w danej dziedzinie

Dodatkowo Jasnopis analizuje procent rzeczowników i czasowników oraz ich stosunek do siebie. Wylicza też procent trudnych słów. Aplikacja zaznacza trudniejsze fragmenty tekstu i proponuje prostsze odpowiedniki. Ma też funkcję automatycznego upraszczania tekstu, bazującą na sztucznej inteligencji. Od niedawna można skorzystać z wtyczki do MS Word, która pozwala sprawdzać i upraszczać teksty bezpośrednio w edytorze.

Aplikacja Jasnopis: <https://www.jasnopis.pl/accounts/login/?next=/aplikacja/>

Logios

Logios to narzędzie, które ocenia czytelność tekstu. Pierwsza wersja aplikacji powstała około 2015 roku i wykorzystywała do analizy indeks FOG. Określa on liczbę lat edukacji potrzebnych do tego, aby zrozumieć dany tekst.

W 2020 roku powstała nowa wersja – „Logios do zabawy”. Jest wzbogacona o autorski wskaźnik Plain Language Index (PLI), który analizuje prostotę języka na podstawie różnych cech.

PLI składa się z 10 elementów:

1	Formalny styl	wyszukuje zwroty typowe dla stylu urzędowego
2	Terminy o szyku N+A	analizuje typowe dla języka urzędowego używanie szyku: rzeczownik + przymiotnik zamiast naturalniejszego szyku: przymiotnik + rzeczownik
3	Najczęstsze wyrazy	sprawdza, ile słów pochodzi z listy frekwencyjnej 100 najczęściej używanych wyrazów w języku polskim
4	Długie i rzadkie słowa	wykrywa słowa, które mają więcej niż 3 sylaby
5	Zaimkowość	wylicza procentowy udział zaimków w tekście
6	Stosunek rzeczowników do czasowników	wylicza, czy w tekście nie występuje zbyt dużo rzeczowników w porównaniu do czasowników
7	Nienaturalna gramatyka	wykrywa imiesłowy, stronę bierną, rzeczowniki odczasownikowe i formy bezosobowe
8	Średnia długość zdania	wylicza, ile jest średnio słów w zdaniu.
9	Wykładniki nadawcy	wykrywa formy, które ujawniają nadawcę
10	Wykładniki odbiorcy	wykrywa zwroty do odbiorcy



Logios pozwala określić typ oraz styl tekstu, który chcemy zbadać. Wylicza, w ilu procentach tekst jest zgodny ze standardem prostego języka, a także wyświetla parametry jego czytelności w formie wykresów i map.

Logios podpowiada nam również, jak uprościć tekst. Sugeruje np. żebyśmy skrócili zdania, zastąpili trudne wyrazy prostszymi lub zmniejszyli liczbę rzeczowników. Z darmowej wersji Logiosa można korzystać bez limitu, ale analizowane fragmenty mogą mieć maksymalnie 3000 znaków.

Aplikacja Logios: <https://redaktor.logios.dev/config>

Proste Pismo

Narzędzie powstało we współpracy Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego z językoznawcami z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza oraz z Urzędem Miasta Poznania. Proste Pismo pomaga tworzyć zrozumiałe dokumenty urzędowe. Nie jest jednak ogólnodostępne, tak jak Logios i Jasnopis. Proste Pismo pozwala:

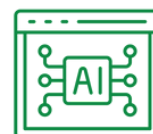
- przechowywać dokumenty i tworzyć ich nowe, uproszczone wersje;
- porządkować dokumenty według rodzaju lub odbiorcy;
- automatycznie upraszczać tekst przy pomocy sztucznej inteligencji;
- korzystać z wbudowanego słownika trudnych fraz i wyrażen;
- zapisać uproszczoną wersję jako szablon.



Po tym jak Proste Pismo zaproponuje zmiany, użytkownicy mogą sprawdzić wygenerowany tekst, a potem go ewentualnie przeredagować. Proste Pismo oferuje poradnię językową, w której użytkownicy mogą zadawać pytania ekspertom. Dostępna jest też baza porad podzielona na kategorie. Więcej informacji o Prostym Piśmie znajduje się [tutaj](#).

Chat GPT

ChatGPT jest jednym z wielu dostępnych w sieci dużych modeli językowych (Large Language Model), czyli typów algorytmu, które wykorzystują ogromne zbiory danych, żeby generować nowe treści.



To, w jaki sposób ChatGPT uprości tekst, zależy od polecenia, które wpisujemy (tzw. promptu). Jeśli posłużymy się zbyt ogólnym promptem, to Chat najprawdopodobniej tylko skróci tekst i usunie trudne słowa, na czym może ucierpieć warstwa merytoryczna. Znacznie lepsze rezultaty osiągniemy, jeśli wskażemy w prompcie definicję prostego języka, np. „Uprość ten tekst według normy ISO 24495-1:2023”. Warto również nadać w prompcie rolę Chatowi. Dzięki temu lepiej zrozumie kontekst wypowiedzi, np. „Jesteś twórcą treści marketingowych, który chce uprościć tekst tak, aby był przystępny dla szerokiego grona klientów”.

Niezależnie od rezultatu, dobrze jest samodzielnie sprawdzić tekst po uproszczeniu, żeby upewnić się, czy Chat nie pominął żadnej kluczowej informacji.

Chat GPT: <https://chatgpt.com/>

Więści ze świata prostego języka



Wydarzenia

Kongres Efektywnej Komunikacji

Data: 28-29 października 2025

Miejsce: Warszawa

Strona: www.kongresefektywnejkomunikacji.pl

To trzecia edycja tego wydarzenia organizowanego przez Fundację Języka Polskiego. Więcej szczegółów poznamy wkrótce.



Uniting for a Brighter Future: A New Era for Plain Language

Data: 5-7 listopada 2025

Miejsce: Bruksela

Strona: www.iiid.net/plain-language-conference

To międzynarodowa konferencja organizowana przez dwa stowarzyszenia promujące prosty język: Clarity oraz PLAIN. Wszystkie wystąpienia i warsztaty będą w języku angielskim. Propozycje swoich wystąpień, warsztatów, plakatów, paneli itp. można zgłaszać do 10 sierpnia [tutaj](#).

Aktualności - wokół „Polskiego aktu o dostępności”



W poprzednim numerze naszego newslettera pisaliśmy o tym, że „Polski akt o dostępności” przyjmuje jako normę poziom biegłości językowej B2, a nie zasady prostego języka. Rozwiązanie to wywołało wiele żywych dyskusji.

Porozumienie na temat „Polskiego aktu o dostępności”

„Polski akt o dostępności” budzi wiele emocji i nadziei. Stawia też pytania o praktyczne zastosowanie unijnej dyrektywy w konkretnych działaniach komunikacyjnych. Jedną z odpowiedzi jest „Porozumienie w sprawie standardu zrozumiałości języka w usługach bankowości detalicznej”, którą podpisali Związek Banków Polskich oraz zespół badaczek i badaczy z Fundacji Języka Polskiego, Jasnopisu, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i Uniwersytetu Szczecińskiego.

W punkcie 4 porozumienia, czytamy:

„aby uniknąć rozbieżności interpretacyjnych i różnych standardów językowych w usługach bankowości detalicznej, przyjmujemy, że zasady prostego języka mogą być odpowiednikiem standardu B2 dla rodzimych użytkowników i użytkowników języka polskiego, ponieważ:

- zasady prostego języka zapewniają zrozumiałość informacji konsumentom i konsumentkom (w przybliżeniu odpowiadają poziomowi szkoły średniej),
- standard B2 służy do oceny kompetencji językowych osób, które uczą się języka polskiego jako nierodzimego (obcego)”.

Wkrótce porozumienie podpiszą również same banki. Integralnym elementem porozumienia jest standard dostępny na stronach [Fundacji Języka Polskiego](#) i [Jasnopisu](#).

Opinia Pracowni Prostej Polszczyzny – poziom B2 w „Polskim akcie o dostępności”

W kwietniu Pracownia Prostej Polszczyzny we współpracy z prawnikami i glottodydaktykami wydała [opinię](#) na temat „Polskiego aktu o dostępności”.

Zespół odpowiedzialny za opinię zauważył, że w niektórych krajach ten przepis brzmi inaczej niż w Polsce, ponieważ przeniesiono go bezpośrednio z dyrektywy europejskiej. We Francji, Włoszech czy Niemczech zapis mówi o tym, że teksty nie powinny przekraczać poziomu B2. Z kolei „Polski akt o dostępności” zakłada, że informacje powinny być przekazywane właśnie na poziomie B2.

W opinii można przeczytać o tym, że poziom B2 nie jest odpowiednikiem prostego języka. Autorzy podkreślają, że w innych krajach prosty język jest utożsamiany raczej z poziomem B1, podczas gdy tekstom łatwym do czytania (ETR) odpowiada poziom A2.

Autorzy stwierdzają, że decyzja o przyjęciu poziomu B2 nie wynikała z badań naukowych. Jej przyczyną mogło być raczej to, że skala ESOKJ (Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego) jest powszechnie znana.

Pociesza jednak konkluzja, że zapis „Polskiego aktu o dostępności” nie wyklucza stosowania standardu prostego języka, o czym pisaliśmy również w poprzednim numerze naszego newslettera.

Ciekawostka



Początki prostego języka w Polsce sięgają lat 60. XX wieku. Co ciekawe, idea upraszczania języka nie pojawiła się wtedy w kontekście komunikacji urzędowej i oficjalnej, tylko w... tekstach dziennikarskich!

Pomysłodawcą takiego upraszczania był **Walery Pisarek** – polski językoznawca i prasoznawca. Stwierdził, że im więcej czerpiemy z języka potocznego, tym bardziej nasze wypowiedzi są zrozumiałe. Dlatego zalecał między innymi, żeby:

- budować krótkie zdania,
- unikać rzeczowników abstrakcyjnych,
- używać czasowników osobowych,
- unikać kancelaryzmów i wyrazów obcych.



Te porady bardzo przypominają znane nam zasady prostego języka!

Co więcej, Pisarek opracował też matematyczny wzór na stopień trudności tekstu, w którym wziął pod uwagę długość zdań i wyrazów (podobnie jak w Indeksie FOG). Aby uprościć obliczenia, stworzył też specjalną podziałkę graficzną, zwaną linijką Pisarka.

Publikacje

Norma ISO dla prostego języka



W czerwcu 2023 roku ukazała się [norma ISO](#) dotycząca prostego języka wydana przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO). Jak do tej pory tekst jest dostępny tylko w języku angielskim i francuskim, jednak

organizacje narodowe mogą tłumaczyć go na inne języki. Dostęp do pełnej wersji dokumentu jest płatny, dlatego chcielibyśmy Państwu krótko przybliżyć jego treść.

Autorzy dokumentu podali zasady pisania tekstów prostym językiem. Wskazane przez nich reguły mają charakter uniwersalny i można je stosować w każdym języku. W tekście pojawiają się jednak wyłącznie przykłady w języku angielskim.

Według autorów ISO, *plain language* jest nastawiony na odbiorcę, którym może być każdy. Sam prosty język to, według definicji, taki sposób pisania tekstów, dzięki któremu czytelnik może z łatwością znaleźć potrzebną mu informację, zrozumieć ją i następnie wykorzystać. Co ciekawe, autorzy stwierdzają, że zasady prostego języka mogą być przydatne nie tylko w tekstach pisanych, lecz także np. w podcastach i filmach.

W dokumencie opisano też korzyści ze stosowania prostego języka. Są to: oszczędność czasu i pieniędzy oraz łatwość tłumaczenia uproszczonych tekstów.

Obecnie powstają dwie kolejne części normy, które będą dotyczyć komunikacji prawniczej i naukowej.

Gdzie nas znajdziesz:



prostyjezyk@uw.edu.pl



<https://zpj.ijp.uw.edu.pl/>



[Prosty język na UW](#)